

Bezpieczeństwo żywności w Polsce

PROF. STANISŁAW KOWALCZYK

Kierownik Zakładu Rynku i Bezpieczeństwa Żywnościowego,
Instytut Rynków i Konkurencji, Szkoła Główna Handlowa

Zapewnienie konsumentom żywności wysokiej jakości stanowi ważny element unijnych i krajowych strategii rozwoju społecznego i ekonomicznego. Wszelkie zaniedbania w tym zakresie zwiększają ryzyko pojawienia się na rynku żywności niebezpiecznej, czyli takiej, której spożycie zgodnie z przeznaczeniem może spowodować negatywne skutki dla zdrowia lub życia człowieka. Co należy zrobić, by zapewnić zarówno bezpieczeństwo zdrowotne, jak i ekonomiczne? Jaka jest skala zagrożeń żywności znajdującej się na polskim rynku? Jakie zjawiska i procesy doprowadziły do zachwiania bezpieczeństwa żywności?

Istnieją dwa podstawowe źródła zaopatrzenia się w żywność: własne wytwórstwo i zakup. Człowiek współczesny gros żywności nabywa. Tym samym jest on praktycznie codziennie konfrontowany z rynkiem żywności, systemem zaopatrzenia czy – ujmując inaczej – łańcuchem żywnościowym, dzisiaj dodatkowo zglobalizowanym. Sprawia to, że nabywając żywność, każdy z nas wchodzi w kontakty z osobami, podmiotami czy strukturami rynkowymi. Czy jednak nasze zaufanie w stosunku do sprzedawców żywności zawsze spotyka się z ich uczciwym i rzetelnym traktowaniem nas jako partnerów rynkowych? Niestety nie! Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) każdego roku około 600 milionów osób, czyli prawie 1 na 12 osób na świecie, choruje po spożyciu

skażonej lub zanieczyszczonej żywności, a 420 000 umiera¹. Powoduje to roczną utratę w skali globu 33 milionów lat zdrowego życia (wskaźnik DALY)². W tej sytuacji warto postawić pytanie o stan jakości oraz bezpieczeństwa żywności znajdującej się na rynku polskim.

Bezpieczeństwo żywności

Bezpieczeństwo żywności (*food safety*) jest bardzo różnie definiowane, co stanowi jedną z przyczyn stosunkowo słabej skuteczności

1 WHO, *Food safety*, 19.05.2022, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/food-safety> [dostęp online].

2 Wskaźnik DALY (*Disability-Adjusted Life Years* – „lata życia skorygowane niesprawnością”) – to wskaźnik stosowany do określenia stanu zdrowia społeczeństwa. Wyraża lata życia utracone wskutek przedwczesnej śmierci bądź uszczerbku na zdrowiu w wyniku urazu lub choroby – w tym przypadku spowodowanych spożyciem niewłaściwej żywności.

w zwalczaniu praktyk i procesów zagrażających temu bezpieczeństwu. Według CEN Workshop Agreement³ fałszowanie żywności to: „celowe powodowanie rozbieżności między oświadczeniami dotyczącymi produktów spożywczych a cechami produktu spożywczego”⁴. Z kolei według FAO i WHO są to „wszelkie celowe działania przedsiębiorstw lub osób fizycznych mające na celu oszukanie innych w odniesieniu do integralności żywności w celu uzyskania nienależnych korzyści”⁵.

W prawie UE istnieje natomiast następująca definicja bezpieczeństwa żywności, to: „wszelkie informacje wskazujące na prawdopodobieństwo, że konsumenci mogą zostać wprowadzeni w błąd, w szczególności co do charakteru, tożsamości, właściwości, składu,

ilości, trwałości, kraju lub miejsca pochodzenia, metod wytwarzania lub produkcji żywności”⁶.

Bezpieczeństwo żywności oznacza zatem taki stan, kiedy konsument nabywający i spożywający żywność nie jest ani narażony na utratę zdrowia i życia w związku z zatruciem lub skażeniem tej żywności, ani na utratę środków finansowych w związku z nieekwiwalentnym zakupem żywności zafałszowanej, o obniżonej jakości czy podrobionej. W pierwszym przypadku chodzi o tzw. bezpieczeństwo zdrowotne żywności, w drugim – o bezpieczeństwo ekonomiczne. Zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego wymaga kontroli sanitarnych, fitosanitarnych i weterynaryjnych całego łańcucha żywnościowego. Zapewnienie bezpieczeństwa ekonomicznego – kontroli zgodności deklaracji produkcyjnych operatorów spożywczych (przetwórców, handlowców, firm HoReCa) ze stanem faktycznym oferowanej żywności, czyli jej jakością⁷.

Skala zagrożeń bezpieczeństwa żywności w Polsce

Żywność wprowadzana do obrotu musi spełniać wymagania dotyczące bezpieczeństwa żywności zawarte w przepisach prawa żywnościowego UE

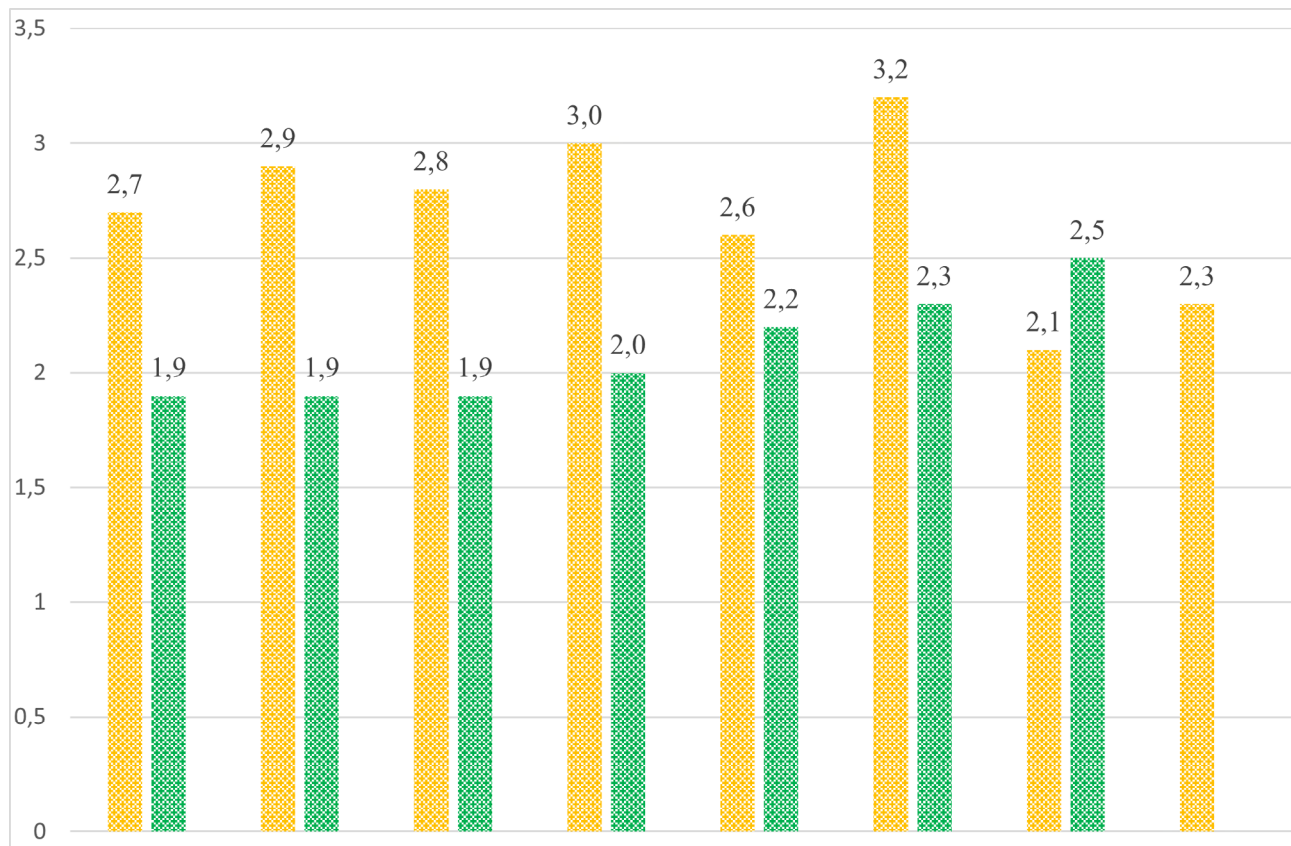
3 CEN – Europejski Komitet Normalizacyjny (ang. The European Committee for Standardization, fr. Comité européen de normalisation) – to jedna z trzech europejskich organizacji normalizacyjnych non-profit, poza CENELEC (Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki, ang. The European Committee for Electrotechnical Standardization) i ETSI (Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych, ang. The European Telecommunications Standards Institute), które zostały oficjalnie uznane przez Unię Europejską i Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (EFTA) odpowiedzialnymi za opracowywanie i definiowanie dobrowolnych norm na poziomie europejskim.

4 European Commission, *Food Fraud*, 14.01.2020, https://knowledge4policy.ec.europa.eu/food-fraud-quality/topic/food-fraud_en [dostęp online].

5 Codex Alimentarius Commission, *Discussion Paper on Food Integrity and Food Authenticity*, Joint FAO/WHO Food Standards Programme Codex Committee on Food Import and Export Inspection and Certification Systems, 2018, https://www.fao.org/fao-who-codex-alimentarius/sh-proxy/en/?lnk=1&url=https%253A%252F%252Fworkspace.fao.org%252Fsites%252Fcodex%252FMeetings%252FCX-733-24%252FWorking%252BDocuments%252Ffc24_07e.pdf [dostęp online]. Przez „integralność żywności” rozumie się: status produktu spożywczego, jeżeli jest on autentyczny i nie został zmieniony ani zmodyfikowany w odniesieniu do oczekiwanych cech, w tym bezpieczeństwa, jakości i wartości odżywczej (por. pkt. 2.1.).

6 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r., Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 95, art. 9. pkt 1b, 7.04.2017, <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/625/oj> [dostęp online].

7 Przez jakość w prawie polskim rozumie się „cechy artykułu rolno-spożywczego dotyczące jego właściwości organoleptycznych, fizykochemicznych i mikrobiologicznych w zakresie technologii produkcji, wielkości lub masy oraz wymagania wynikające ze sposobu produkcji, opakowania, prezentacji i oznakowania, nieobjęte wymaganiami sanitarnymi, weterynaryjnymi lub fitosanitarnymi”. Zob. *Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych*, Dz.U. 2021 r., poz. 630.

Rysunek 1. Odsetek partii żywności o niewłaściwej jakości zdrowotnej (A) oraz zakładów żywności i żywienia o stanie sanitarnym niezgodnym z wymaganiami higienicznym (B) w latach 2015-2022 (w %)⁸

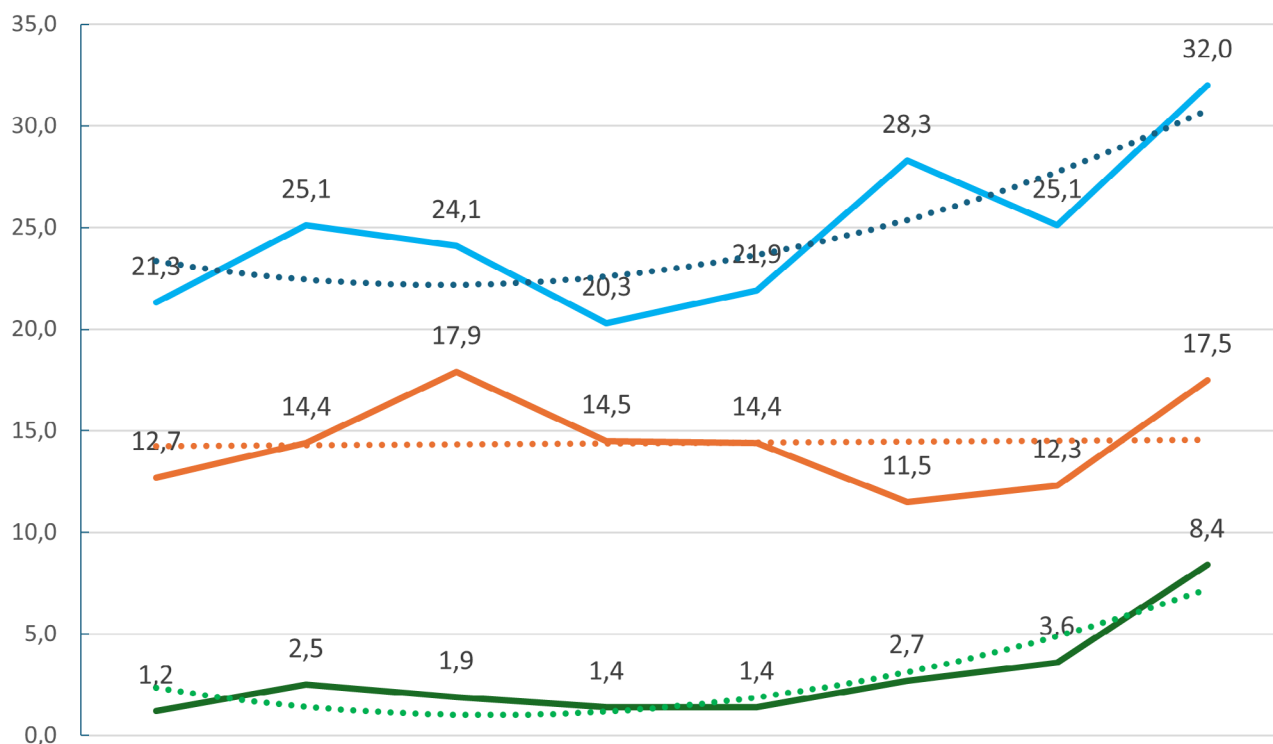
i przepisach krajowych oraz wymogi jakościowe zawarte w prawie unijnym, przepisach krajowych państw członkowskich lub recepturach własnych wytwórców i sprzedawców żywności. Stan bezpieczeństwa zdrowotnego i ekonomicznego żywności na rynku polskim przedstawiono na podstawie rzeczywistych wyników kontroli instytucji powołanych do sprawowania urzędowego nadzoru nad żywnością.

Udział badanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną (PIS) próbek żywności, zakwestionowanych z uwagi na niewłaściwe parametry zdrowotne, w analizowanych

Bezpieczeństwo żywności to taki stan, w którym konsument nabywający i spożywający żywność nie jest ani narażony na utratę zdrowia i życia w związku z zatruciem lub skażeniem tej żywności, ani na utratę środków finansowych w związku z nieekwiwalentnym zakupem żywności zafałszowanej, o obniżonej jakości czy podrobionej.

latach ulegał stosunkowo niewielkim, lecz zauważalnym zmianom (rysunek 1.). W 2015 r. jakość zdrowotną żywności na rynku polskim kwestionowano w przypadku 2,7% badanych próbek, w 2018 r. – 3,0%, a w 2020 r. – już

⁸ Obliczenia własne na podstawie kontroli PIS w latach 2015-2022.

Rysunek 2. Odsetek kontrolowanych przez IJHARS partii żywności z nieprawidłowościami stwierdzonymi w zakresie znakowania, parametrów fizykochemicznych oraz oceny organoleptycznej w latach 2016-2023 (w %)⁹

3,2%. Poprawa wystąpiła po 2020 r., kiedy kwestionowano od 2,1% do 2,3% partii. Była ona jednak w pewnym stopniu konsekwencją pandemii COVID-19, czyli z jednej strony obaw producentów i sprzedawców przed zaostrożonymi kontrolami i z drugiej – znacznie mniejszej ich liczby z uwagi na *lockdown*¹⁰.

Drugim istotnym elementem bezpieczeństwa zdrowotnego żywności jest stan sanitarny zakładów i firm spożywczych. Na rynku polskim w latach 2015-2021 w tym obszarze następowała stała zmiana na niekorzyść (rysunek 1.). W 2015 r. PIS zgłosiła zastrzeżenia

do stanu sanitarnego oraz warunków wytwarzania i obrotu żywnością w odniesieniu do 1,9% wszystkich zakładów, w 2018 r. – do 2,0%, w 2020 r. – do 2,3%, a w 2021 r. – już do 2,5% wszystkich zakładów. Choć skala tego zjawiska jest stosunkowo niewielka, tym niemniej budzi zastrzeżenia z uwagi na stałe (od sześciu lat) pogarszanie się stanu sanitarnego zakładów spożywczych w Polsce.

Bezpieczeństwo żywności odnosi się też do bezpieczeństwa ekonomicznego i jest charakteryzowane przez tzw. jakość handlową artykułów spożywczych, a więc problematykę żywności zafałszowanej oraz o obniżonej jakości. Ocena jakości i ekonomicznego bezpieczeństwa żywności prowadzona jest w trzech podstawowych zakresach. Są to: ocena organoleptyczna (smak, zapach, barwa, wygląd,

⁹ Opracowanie i obliczenia własne na podstawie wyników kontroli zrealizowanych przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) w latach 2016-2023.

¹⁰ PIS przeprowadziła 254,4 tys. kontroli w 2019 r. i tylko 146,4 tys. w 2020 r., czyli pierwszym roku pandemii.

konsystencja produktu itd.), ocena parametrów fizykochemicznych (może dotyczyć takich parametrów, jak: tłuszcz, woda, białko, węglowodany, sól, cukier itd.) oraz ocena znakowania produktu.

Jakość i bezpieczeństwo żywności, w tym jej zafałszowanie, są wyjątkowo zróżnicowane w odniesieniu do poszczególnych zakresów kontrolnych. Zdecydowanie najkorzystniejsza sytuacja występuje w obszarze właściwości organoleptycznych żywności. W latach 2016-2023 nieprawidłowości w tym zakresie kształtowały się na poziomie od 1,2% badanych próbek w 2016 r. do 2,7% w 2021 r. i aż 8,4% w 2023 r. (rysunek 2.). Pogorszenie stanu organoleptycznego żywności na polskim rynku postępuje stale od 2019 r., czyli początków pandemii COVID-19.

Ostatnie lata przyniosły wyraźne pogorszenie jakości i bezpieczeństwa ekonomicznego żywności na rynku polskim we wszystkich kontrolowanych obszarach. W zakresie oceny organoleptycznej tak niekorzystnej sytuacji nie było od 2005 r., w zakresie znakowania – od 2010 r., a w zakresie parametrów fizykochemicznych – od 2018 r.

Z kolei nieprawidłowości w zakresie parametrów fizykochemicznych kontrolowanych partii żywności wynosiły od 11,5% w 2021 r. do 17,9% w 2018 r. W 2023 r. partii nieprawidłowych było ponownie aż 17,5%. Wzrost nieprawidłowości z punktu widzenia parametrów fizykochemicznych postępuje od 2021 r., co jest prawdopodobnie konsekwencją pandemii COVID-19 oraz wojny

w Ukrainie. Takie zdarzenia zwyczajowo prowadzą bowiem do mniejszych lub większych turbulencji rynkowych, rozluźnienia tradycyjnych więzi partnerskich oraz zawierania nowych kontaktów z mniej znanymi lub w ogóle nieznanymi kontrahentami handlowymi.

Zdecydowanie najwięcej nieprawidłowości występuje w procesie znakowania żywności. W analizowanym okresie udział nieprawidłowo oznakowanej żywności wahał się od 20,3% w 2019 r. do 28,3% w 2021 r. i aż 32,0% w 2023 r. Od 2019 r. następuje stopniowy wzrost udziału partii nieprawidłowo oznakowanych, który został częściowo zahamowany w 2022 r. Trudno natomiast jednoznacznie określić, czy to ponownie konsekwencja pandemii COVID-19 i korzystania z okazji do wprowadzania zafałszowanych (błędnie oznakowanych) partii żywności przez nieuczciwych producentów, czy może innych zjawisk mających miejsce w ostatnim czasie.

Ostatnie lata przyniosły wyraźne pogorszenie jakości i bezpieczeństwa ekonomicznego żywności na rynku polskim we wszystkich kontrolowanych obszarach. W zakresie oceny organoleptycznej tak niekorzystnej sytuacji nie było od 2005 r., w zakresie znakowania – od 2010 r., a w zakresie parametrów fizykochemicznych – od 2018 r. Tę niekorzystną sytuację ukształtował splot wielu zjawisk i procesów: wspomniana już kilkakrotnie pandemia COVID-19 i wojna w Ukrainie, wyjątkowe anomalie pogodowe w wielu regionach świata, które mocno zachwiały rynkami rolnymi, odradzające się tendencje protekcyjnistyczne w stosunku do rynków krajowych, silne turbulencje

w ramach światowego mechanizmu rynkowego, stopniowo zyskujące na znaczeniu doraźne kontakty handlowe w miejsce długoterminowych relacji partnerskich czy wreszcie wzrost znaczenia transakcji spekulacyjnych. Taka sytuacja ma prawo wywoływać niepokój; tym bardziej, że w najbliższych latach na próżno oczekiwać stabilizacji ekonomicznej i odprężenia politycznego w skali globu.

W Polsce najwyższy udział nieprawidłowości dotyczy etapu produkcji żywności (34,4%) i w dominującym stopniu odnosi się do wyrobów piekarskich i mącznych. Branża ta jest w naszym kraju zorganizowana w ramach małych, rodzinnych firm, gdzie nieprawidłowości związane są głównie ze sprawami dokumentacyjnymi lub sprawozdawczymi i nie mają bezpośredniego przełożenia na bezpieczeństwo żywności. Jeżeli chodzi o pozostałe etapy łańcucha żywnościowego, to procent nieprawidłowości jest w Polsce znacznie niższy lub porównywalny do unijnego.

Łańcuch żywnościowy w Polsce i UE w kontekście ryzyka utraty bezpieczeństwa żywności

Stopień zagrożenia dla bezpieczeństwa żywności jest różny na poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego. Odnosi się to nie tylko do procederu fałszowania czy zaniżania jakości żywności, lecz także różnych nieprawidłowości w zakresie przestrzegania prawa żywnościowego, tak unijnego, jak i krajowego.

Aby zilustrować skalę istniejących nieprawidłowości, wykorzystano dane z kontroli urzędowych przeprowadzonych w państwach UE w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin¹¹. Mimo że zintegrowane wieloletnie krajowe plany kontroli (*Multi-annual national control plans MANCP's*) zostały wprowadzone na mocy prawa unijnego, nie zapewniają pełnej porównywalności danych, pochodzących z wyników urzędowych kontroli żywności w krajach UE¹². Tym niemniej jest to źródło najbardziej kompleksowych wyników kontroli żywności w krajach unijnych.

11 Obowiązek przeprowadzania takich kontroli oraz przedstawiania sprawozdań Komisji Europejskiej (KE) wynika z rozporządzenia 2017/625 (zob. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r.*, dz. cyt.), gdzie w art. 109. zapisano, że „Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzanie przez właściwe organy kontroli urzędowych regulowanych niniejszym rozporządzeniem na podstawie wieloletnich krajowych planów kontroli”.

12 Poszczególne kraje UE raportują bowiem według częściowo zmiennych zakresów danych. Organy krajowe podają informacje w odniesieniu do wybranych sektorów w obszarze żywności, inne zamieszczają tylko ogólne oświadczenie lub nie zamieszczają żadnych oświadczeń, przekraczając terminy składania sprawozdań (przykładowo – dane do sprawozdania Komisji w sprawie ogólnego funkcjonowania kontroli urzędowych przeprowadzonych w państwach UE w 2021 r. w terminie przedłożyło tylko dziewięć państw UE) i często ograniczając się do bardzo ogólnych stwierdzeń. Przykładem może być ocena wyników kontroli w zakresie jakości i bezpieczeństwa żywności przedstawiona w rocznym raporcie MANCP za 2019 r. dla Węgier: „Kontrole i analizy produktów wykazały przede wszystkim wady organoleptyczne, mikrobiologiczne i jakościowe (...) stwierdzono również niezgodności związane z wymogami bezpieczeństwa żywności” (zob. National Food Chain Safety Office, *Annual Report on the Hungarian MANCP Executive Summary*, 2019, s. 14. https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/462865/MANCP_Executive+Summary_2019.pdf/d4507ff0-95b6-8d14-fcec-2720becd791a?t=1619759960823 [dostęp online]). Stwierdzenie takie nic nie mówi ani o stanie bezpieczeństwa żywności, ani podstawowych nieprawidłowościach w tym zakresie. W efekcie Komisja Europejska zastrzega w przedkładanych sprawozdaniach, że „nie ma gwarancji, że (dane – dop. K.S.) są pełne, kompletne, dokładne lub aktualne”.

Etapy łańcucha żywnościowego	UE	Polska
Rolnictwo	33,9	21,9
Produkcja żywności	17,3	34,4 (22,2)
Usługi gastronomiczne	27,7	22,6
Sprzedaż żywności	18,7	24,2
Materiały do kontaktu z żywnością	13,0	8,3

Tabela 1. Udział niezgodności w poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego w relacji do przeprowadzonych kontroli (w %)¹³

Według dostępnych danych, w 2021 r. służby kontrolne w krajach unijnych przeprowadziły prawie 5 mln kontroli, podczas których wykryto około 1,1 mln niezgodności z obowiązującym prawem.

Z przedstawionego zestawienia wynika, że udział nieprawidłowości w łańcuchu żywnościowym jest znaczący. W UE najczęściej ich stwierdza się w rolnictwie (33,9%), przede wszystkim w produkcji zwierzęcej (rolnictwo i chów zwierząt – 37,1%), i dotyczą one głównie dobrostanu zwierząt. Następne są usługi gastronomiczne (27,7%). Wyniki te znajdują swoje odzwierciedlenie w liczbie nałożonych kar administracyjnych. Przedstawiają się one następująco: usługi gastronomiczne - 166,5 tys. (33,2% ogółu kar), sprzedaż żywności – 136,1 tys. (27,2%), produkcja żywności – 102,8 tys. (20,5%). Jeżeli chodzi o Polskę, to najwyższy udział nieprawidłowości dotyczy etapu produkcji żywności (34,4%), który w dominującym stopniu odnosi się do wyrobów piekarskich i mącznych. Branża ta jest w Polsce zorganizowana w ramach małych, rodzinnych firm, gdzie nieprawidłowości związane są głównie ze sprawami dokumentacyjnymi lub sprawozdawczymi i nie mają bezpośredniego przełożenia na

bezpieczeństwo żywności. Jeżeli chodzi o pozostałe etapy łańcucha żywnościowego, to procent nieprawidłowości jest w Polsce znacznie niższy lub porównywalny do unijnego.

W ramach UE najwięcej nieprawidłowości w zakresie produkcji żywności dotyczy takich branż, jak: wyroby piekarskie i mączne (25,8% nieprawidłowości w stosunku do realizowanych kontroli), przetwórstwo mięsa z drobiu oraz owoców i warzyw (20,4%); natomiast w najmniejszym stopniu: przetwórstwa mleka (10,7%), mięsa czerwonego (11,6%) oraz miodu (12,2%). Z kolei w Polsce w latach 2020-2022 najwięcej nieprawidłowości stwierdzano w następujących branżach – w zakresie paramentów fizykochemicznych: przetwórstwo ryb – 26,0%, przetwórstwo mięsa – 23,4%, przetwory owocowo-warzywne – 19,7%; w zakresie znakowania: wyroby

¹³ Opracowanie własne na podstawie: Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zdrowia i Bezpieczeństwa Żywności, *Sprawozdanie Komisji dotyczące ogólnego funkcjonowania kontroli urzędowych przeprowadzanych w państwach członkowskich (w latach 2021) w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2023 oraz *Zintegrowany Wieloletni Plan Kontroli dla Polski. Raport Roczny 2019*, Warszawa 2020.

winiarskie – 54,0%, wyroby garmazeryjne – 49,6%, piwo – 44,4%¹⁴.

Podsumowanie

Bezpieczeństwo i jakość żywności jest jedną z głównych trosk konsumentów zarówno w krajach rozwiniętych, jak i rozwijających się¹⁵. Odnosi się to szczególnie do tych drugich, gdyż zdolność instytucji urzędowej kontroli żywności jest tam ograniczona przez słabość rozwiązań prawnych, ram instytucjonalnych czy wreszcie podwyższony poziom korupcji¹⁶. Ponadto konsumenci w krajach rozwijających się, nawet mając wiedzę na temat zagrożeń chemicznych, fizycznych czy mikrobiologicznych, z reguły są przekonani, że nabywają żywność bezpieczną¹⁷.

Z kolei w krajach rozwiniętych bezpieczeństwo żywności jest postrzegane jako wymóg rynkowy niepodlegający negocjacom. Konsumenci najczęściej mają zaufanie do instytucji kontrolnych, w tym przekonanie o ich rygorystycznym egzekwowaniu norm jakościowych oraz warunków zdrowotnych. Bezpieczeństwo żywności jest trzecim, po cenie żywności oraz jej walorach smakowych, czynnikiem decydującym o zakupie – ważnym dla 46% konsumentów unijnych¹⁸.

Świadomość nabywców na temat jakości oraz bezpieczeństwa żywności wzrasta. Swoistymi punktami zwrotnymi tego procesu są z reguły zdarzenia potencjalnie negatywnie wpływające na jego stan. W ostatnich dekadach należały do nich takie zjawiska, jak: *horse meat scandal* (2013 r.), pandemia COVID-19 (2020 r.) czy wojna w Ukrainie (2022). Obawy związane z takimi zdarzeniami zawsze skutkują zwiększonym zainteresowaniem bezpieczeństwem

W krajach rozwiniętych bezpieczeństwo żywności jest postrzegane jako wymóg rynkowy niepodlegający negocjacom. Co więcej, jest trzecim, po cenie żywności oraz jej walorach smakowych, czynnikiem decydującym o zakupie – ważnym dla 46% konsumentów unijnych.

żywności, które jest swoistym atrybutem wiarygodności, tak łańcucha żywnościowego, jak i systemów jego kontroli. Przed decyzją o zakupie konsumenci nie mają wiedzy, czy nabywana przez nich żywność jest bezpieczna czy też nie. Testem, niekiedy o drastycznych konsekwencjach, jest dopiero jej spożycie.

Stan świadomości konsumentów na temat bezpieczeństwa i jakości żywności jest zróżnicowany społecznie, demograficznie (płeć, wiek) oraz kulturowo. Wyższy poziom edukacji i dostęp do informacji o żywności, m.in. dzięki technologiom cyfrowym, umożliwia nabywcom uzyskanie wiarygodnej informacji na temat spożywanych produktów i w ostatecznym rozrachunku pomaga także zmniejszyć ryzyko braku bezpieczeństwa żywnościowego. ■

14 Na podstawie wyników kontroli żywności przeprowadzonych przez IJHARS w latach 2020-2022.

15 Według badania *Food safety in the EU*, przeprowadzonego w 2022 r., aż 70,0% unijnych konsumentów jest zainteresowanych bezpieczeństwem żywności (najwięcej w Grecji – 99,0%, najmniej w Polsce – 31,0%). Por.: EFSA, *Special Eurobarometer Food safety in the EU*, marzec-kwiecień 2022, <https://www.efsa.europa.eu/pl/corporate/pub/eurobarometer22> [dostęp online].

16 I. Miftari, I. Drini, S.A. Kaliji, M. Canavari, G. Ekrem, *Analyzing consumer perceptions about food safety by applying the food-related lifestyle approach*, „Italian Journal of Food Safety” 2024, nr 13(1).

17 E. Zhllima, D. Imami, M. Canavari, *Consumer perceptions of food safety risk: Evidence from a segmentation study in Albania*, „Journal of Integrative Agriculture” 2015, nr 14(6).

18 EFSA, *Special Eurobarometer...*, dz. cyt., s. 8.

O AUTORZE

Prof. dr hab. **Stanisław Kowalczyk** – wykładowca akademicki Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Kierownik Zakładu Rynku i Bezpieczeństwa Żywnościowego w Instytucie Rynków i Konkurencji SGH. Na jego dorobek jako pracownika nauki składa się 650 pozycji, w tym: 250 publikacji, 160 wygłoszonych referatów oraz 240 ekspertyz i opinii. Główne obszary badawcze to bezpieczeństwo żywnościowe i żywności, jakość i fałszowanie żywności, globalizacja agrobiznesu. Posiada także bogate doświadczenie praktyczne. Zajmował szereg funkcji w instytucjach administracyjnych oraz gospodarczych. Był m.in. Wiceprezesem BGŻ S.A., Wiceministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Partnerzy

Pomorski Fundusz Rozwoju
sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Spółka Samorządu
Województwa Pomorskiego

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Partnerzy numeru

Pomorski Thinkletter

2024 nr 3 (18)

ROLNICTWO

JAKIE WARTOŚCI, REGUŁY GRY
I KIERUNKI ZMIAN?

PUNKT ZWROTNY W ROLNICTWIE

JAKI CZEKA NAS WYBÓR?

USTRÓJ ROLNY – REGUŁY GRY – INSTYTUCJE

GDZIE POTRZEBUJEMY ZMIAN?

KONKURENCYJNOŚĆ
I ZIELONA TRANSFORMACJA

JAK POŁĄCZYĆ TE CELE?

NOWY WYMIAR
BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCIOWEGO

NA CZYM POLEGA?

POBIERZ CAŁĄ PUBLIKACJĘ

www.kongresobywatelski.pl

